

İzmit Kültür Turizmi Potansiyelinin Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of İzmit Cultural Tourism Potential in the Context of Sustainable Tourism

ÖZET

İzmit, her karış toprağı yüzyıllardır kültürel miras unsurlarıyla yoğrulmuş, tarih sayfalarında hep baş köşede yer almış, dört imparatorluğun başkenti olmuş, nadir denecek yerlerden biridir. İzmit sahip olduğu kültürel unsurlar sebebiyle önemli bir kültür turizmi destinasyonudur. Çalışmanın destinasyonu olarak seçilen İzmit elinde bulundurduğu sürdürülebilirlik özelliğine uygun doğası ve kültür unsurlarıyla mevcut imkanının çok daha aşısında turizm faaliyeti sunan bir yerdir. Bu durumun temel nedenleri arasında devamlı olarak turistik pazarın oluşturulmaması, hatalı yapılan stratejiler ve yeterince planlama yapılmaması olabilir. Bu çalışmanın önemi de aslında bu durumdan kaynaklı çıkmaktadır. Bu söylemler ışığında çalışmanın ana gayesi, alternatif turizm türlerinden biri olan kültür turizminin sürdürülebilirlik bağlamında şekillenmesi zorunluluğunun altını çizmek ve İzmit'teki kültür turizmi potansiyelinin sürdürülebilirlik kapsamında nasıl gelişim sağlayabileceğini araştırmaktır. Bu duruma istinaden İzmit ile ilgili literatür taranmış ve mevcut durumun belirlenmesi amacıyla alan(saha) araştırması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında SWOT analizi oluşturulmuştur. Sürdürülebilir ve kültür turizmiyle ilintili gelecekte yapılacak yatırımların ya da alınacak kararların SWOT analizi göz önüne alınarak yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür Turizmi, Sürdürülebilir Turizm, Kültürel Miras Turizmi, SWOT Analizi, İzmit.

ABSTRACT

Izmit is one of the rare places where every inch of land has been kneaded with cultural heritage elements for centuries, has always been at the forefront of the pages of history, and has been the capital of four empires. İzmit is an important cultural tourism destination due to its cultural elements. İzmit, which was chosen as the destination of the study, is a place that offers tourism activities far beyond its current opportunity with its nature and cultural elements in accordance with its sustainability feature. Among the main reasons for this situation may be the lack of continuous creation of a touristic market, faulty strategies and insufficient planning. The importance of this study actually stems from this situation. In the light of these discourses, the main purpose of the study is to underline the necessity of shaping cultural tourism, which is one of the alternative types of tourism, in the context of sustainability and to investigate how the cultural tourism potential in İzmit can develop within the scope of sustainability. Based on this situation, the literature related to İzmit was reviewed and field research was carried out in order to determine the current situation. In the light of the information obtained, a SWOT analysis was created. It is recommended that future investments or decisions related to sustainable and cultural tourism should be made by considering the SWOT analysis.

Keywords: Cultural Tourism, Sustainable Tourism, Cultural Heritage Tourism, SWOT Analysis, İzmit.

GİRİŞ

Artış gösteren küresel rekabet piyasasında oluşan ekonomik, siyasal ve teknolojik değişimler perspektifinde, turizm endüstrisinin tüketim özelliklerinde de bazı değişiklikler olduğu saptanmıştır (Meydan Uygur ve Baykan, 2007). Bu değişime istinaden, özellikle az gelişmiş ya da gelişme çabasında olan ülkeler turistik ürünleri çeşitlendirme yöntemine giderek pazardan daha fazla pay alma eğilimine girmişlerdir (Kozak ve Kızılırmak, 2006). Turistler sadece 3S(deniz, kum, güneş) turizmini tercih etmeyip daha niş turizm olanaklarını tercih etmektedirler (Akkuş ve Güneş, 2016). Tüketiciler yalnızca, eğlenme, dinlenme, din, spor, sağlık vb. gibi turizmde çekicilik unsuru olan etkenlerden ötürü turizme katılmaz. Bunların yanı sıra, kültür de bireylerin turizme katılma sebepleri arasında kayda değer bir rol oynamaktadır (Odacı ve Oktay, 2023)

Kültür turizmi bir ülkenin yöresel olarak gelenek ve göreneklerini yansıtan kültürel bir mirasıdır (Ongun vd., 2021). Bu bağlamda, kültür faktörü, özellikle son yıllarda bireylerin tatile çıkma sebepleri arasında ön sıralarda yer almaktadır. Kültür turizmi dünya çapında çeşitli kuruluşların verilerine göre son senelerde en çok gelişim gösteren turizm çeşitleri içinde yer almakta ve daha da gelişme göstereceği düşünülmektedir (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005).

Yusuf Çuhadar¹

How to Cite This Article

Çuhadar, Y. (2025). "İzmit Kültür Turizmi Potansiyelinin Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:1; pp:49-56. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14741984>

Arrival: 24 October 2024
Published: 30 January 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Osmaneli Meslek Yüksekokulu, Otel Lokanta İkram Hizmetleri Bölümü Açıklık Programı, Bilecik, Türkiye, ORCID: orcid.org/0000-0002-1765-9675

Bu kapsamda kayda değer bir alternatif turizm çeşidi olan kültür turizmi olgusunun geliştirilmesi, sürdürülebilirlik bağlamında gelecek kuşaklara aktarılması büyük önem arz etmektedir (Çuhadar, 2021).

Turizm olgusunun geleceğe yönelik sürekliliğini sağlamak sürdürülebilir yöntemleri kullanarak mümkün olur (Eser vd., 2010). Turistik ürün arz miktarının çok olduğu, yıpratılmamış, sosyo-kültürel, doğal ve tarihi çekim unsurlarına vakıf ülkeler, kaynaklarını planlı ve bazı korumacı ilkelere uyarak kullanmalıdır. Ayrıca turizm arz unsurlarına ilaveten turistik ürün çeşitlendirmesine yardımcı olacak alternatif turizm unsurları üretilmelidir (Çeken vd., 2009). Bu söylemler ışığında çalışmanın ana gayesi, alternatif turizm türlerinden biri olan kültür turizminin sürdürülebilirlik bağlamında şekillenmesi zorunluluğunun altını çizmek ve İznik'teki kültür turizmi potansiyelinin sürdürülebilirlik kapsamında nasıl gelişim sağlayabileceğini araştırmaktır. Araştırmanın bölümleri ilk kısımda konunun özeti verilmiş giriş yazılmıştır. İkinci kısımda, kültür turizmi ve sürdürülebilir turizm kavramsal olarak ele alınmış ve işlenen konu ile alakalı literatür özeti yapılmıştır. Üçüncü kısımda, çalışmanın yöntemi, çalışmada faydalanılan veriler ve yapılan analizler bağlamında bilgiler aktarılmıştır. Dördüncü kısımda, saptanan bulgular aktarılmıştır, en son kısımda ise araştırma kapsamında edinilen bulgular bağlamında sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kültür Turizmi

Kültür sözcüğü etimolojik şekilde ele alındığında Latince'deki "tarım" anlamında kullanılan "Cultura" sözcüğünden türediği (Çeçen, 1984:9) ve 12. asırdan bu yana kullanılageldiği bilinmektedir. Kullanıldığı ilk yıllarda "Cultura" sözcüğü tarımsal faaliyetlerde bulunmak, tarla ekip biçme gibi faaliyetleri anlatırken; 18. asırdan sonra sözcük, sanatları, toplumların becerilerini, yaşam biçimini, gelenek ve görenekleri şeklinde lanse edilmiştir (Öter ve Özdoğan, 2005). Kültür genel manada bir halkın ya da bir ulusun yıllar geçtikçe biriktirdiği ve nesilden nesle aktarımının sağladığı hem maddi hem de manevi tüm öğelerdir (Sevimli ve Sönmezdağ, 2017). İnsanların yaşamını idame ettirmesi için gerçekleştirmek zorunda olduğu temel ihtiyaçların (beslenme, barınma, giyinme vb.) karşılanması amacıyla kullanılan olgular; davranış biçimleri, fikirler, uygulanan çeşitli teknikler, geleneksel tecrübeler, inanç unsurları, sosyal tutumlar, dinsel öğretiler, hayat biçimleri, siyasi düzen ve kurumlar gibi sıralanabilen öğelerin birçoğu kültürü yansıtmaktadır (Sandıkçioğlu, 2016).

Birçok gezgin kültür öğesinin yansıtmış olduğu niteliklerden dolayı ve farklı toplumlara has kültürleri tanıma talebi üzerine seyahate çıkmaktadır. İşte tam da bu noktada gezginlerin bu başka kültürleri deneyimlemek için yaptıkları turizm faaliyetleri "kültür turizmi" olarak nitelendirilmektedir (Açııcı, vd., 2017). Bir başka deyişle kültür turizmi, geçmişte oluşmuş kültürleri incelemeye, yeni kültürleri deneyimleme duygusuna dayanan bireylerin bizzat buldukları kültürlerin olguları ile başka bireylerin farklı kültürlerinin deneyimlenebilir yanlarının sentezlenmesi faaliyetidir (Avcıkurt, 2015). Farklı bir söylemle kültür turizmi, insanların unutulmaya yüz tutmuş yaşam tarzlarını öğrenme, kültürel manada zengin alanları görme ve kültürel miras unsurlarını bir hatıra olarak korumak amacıyla yapılmış oldukları seyahatler bütünüdür (Kodaş ve Sü Eröz, 2012).

İnsanlar eski zamanlarda yaptıkları seyahatleri kültür turizmi olarak algılamasa da aslında kültür turizmi bağlamında faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bilinen en eski kültür turizmi faaliyeti ilk çağlarda yaşamış Romalıların Nil nehri kıyısına düzenlemiş oldukları seyahatlerdir (Çiçek, 2013). Bu ve buna benzer kültür seyahatleri zamanla değişime uğramış ve modernleşmiştir. Günümüze bakıldığında kültür turizmi niş pazar konumunda uluslararası turizm faaliyetleri bağlamında ön planda olan bir turizm türüdür. 3s turizminin doyum noktasına ulaşması, doğal harikalardan mahrum olma duygusu, sürdürülebilirlik bağlamında yapılan tartışmalar ve kültürel miras konusunda bilinçlenme olgusu bu durumun en büyük sebepleridir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Kültür turizmi faaliyetleri çok eskiye dayansa da kültür turizmi sözcüğü pek eskiye dayanmaz. İlk kez Avrupa Komisyonu tarafından 20. Yüzyılın son çeyreğinin başlarında Avrupa Birliği'nin kültürel mirasını ve kültürel kimliğini meydana çıkarmak amacıyla yapılan çalışmalar sırasında kullanılmıştır (Çulha, 2008:1829). Bundan sonra da sürdürülebilirlik sayesinde gelecek kuşaklara aktarılabilir.

Türkiye'de bulunan kültürel varlıklar bağlamında araştırma yapıldığında adeta Türkiye açık hava müzesini andırır. Türkiye'de 2024 yılı ocak ayı itibarı ile 24.786 sit alanı, 124.671 tescilli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı, bakanlık bünyesinde 217 müze, 146 düzenlenmeye tabi olmuş ören yeri ve 3.750.120 tarihi eser yer almaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). Tarihi çağlar itibarı ile Anadolu minik Asya mahlasıyla anılıyordu. Anadolu'da Frigler, Hititler, Urartular, İyonlar, Bizanslılar, Selçuklular, Lidyalılar ve Osmanlı imparatorluğu gibi dönemde adından sıkça bahsedilmiş medeniyetler yaşamıştır. Bu medeniyetlere has Anadolu'nun her köşesinde bir tarihi eser görmek kaçınılmazdır. Bu bağlamda her bir yöresinde farklı bir kültürel miras unsuru olan Türkiye kültür turizmi potansiyeli kapsamında kayda değer bir öneme vakıftır (Bandeoğlu, 2015).

Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir turizm kavramından önce sürdürülebilirlik kavramına değinilecek olursa, ormanlar konusu nezdinde oluşturulan bir kitapta 18. yüzyılın başlarında ilk kez sürdürülebilirlik kelimesinin geçtiği görülmüştür. Kesilen ağaç sayısının dikilene göre düşük olması durumunun ormanlık alanların sürdürülebilirliği bağlamında önemli olduğu bu kitapta anlatılmıştır (Pittel, 2002: 9).

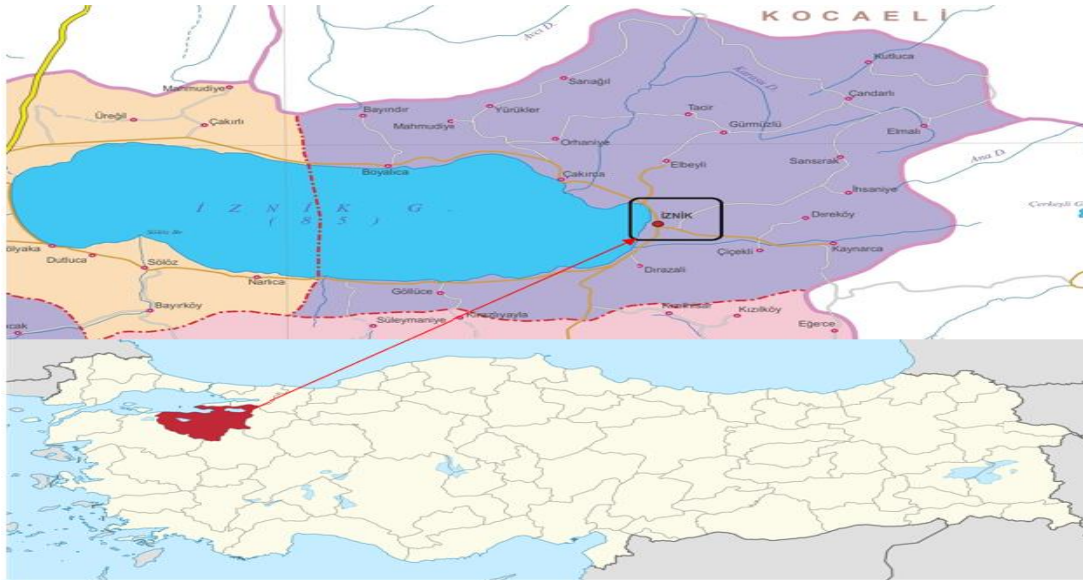
İngilizcede “sustainability” sözcüğüne karşılık gelen, Türkçeye sürdürülebilirlik olarak geçen kelimenin manasına bakıldığında süreklilik arz eden bir durumunun ön planda olduğu anlaşılmaktadır (Akgül, 2010:133). Birleşmiş Milletler aracılığıyla Stockholm’de 1972 senesinde düzenlenmiş olan “İnsanın Çevresi” konulu konferans sayesinde sürdürülebilirlik kavramının ne denli önemli olduğu anlaşılmıştır. Sonrasında kavrama ilgi artmış, bu kapsamda çalışmalar yoğunlaşmış ve 1987 senesinde yayınlanan Brundtland Raporuyla beraber sürdürülebilirlik kavramı tekrar şekil almıştır. Bu rapor bağlamında sürdürülebilirliği, “günümüzün ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetlerine zarar vermeden karşılanması” şeklinde tanımlamışlardır (Brundtland, 1987).

Sürdürülebilir turizm kavramına bakılacak olursa, yörede yaşayan toplum, yerel yönetimler, çevre ve turizm endüstrisi, arasındaki ilişkilerin neticesinde meydana gelen gerilimleri en aza indirmeye gayret eden olumlu bir yaklaşımdır (Avcıkurt, 2015). Bir başka deyişle sürdürülebilir turizm, tarihi, doğal, sosyal, kültürel ve estetik değerleri geliştirip koruyarak çekiciliklerini devam ettirmek, ev sahibi toplumu olumsuz yönde etkilemeden turizm ürünlerinin kalitesini yükseltmektir (Khuntia ve Mishra, 2014). Dünya Turizm Örgütüne (1998) göre sürdürülebilir turizm; çevreyi değiştirmeden ve çevreye zarar vermeden onu korumak, kültürel olanakların ve biyoçeşitliliğin devamlılığını sağlamak ve gelecek nesillere mevcut turistik ürünlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek oranda bırakılmasına dikkat çekmektir. Tanımlar ışığında sürdürülebilir turizm; turizm ürünlerini ve bunlarla ilintili olan her şeyi bozmadan yıpratmadan gelecek kuşaklara aktarmaktır.

Kavramsal olarak sürdürülebilir turizm, çevresel, uzun dönemli, katılımcı, ekonomik, uyumlu, sosyal ve kültürel bir turizm ilerlemesini anlatmaktadır. İdealist bir yaklaşımla yörede yaşayan insanlar için var olan faydalar ve edinilecek ilerideki fırsatlar içinde bir denge aramaktadır. Hem sosyo-ekonomik refahı, doğal kaynakları, doğal ve kültürel mirası göz önüne alırken, hem de çevresel, kültürel, biyolojik çeşitlilik ve kaliteyi, bunların yörede yaşamını idame ettiren insanlarla uyumunu gerçekleştirmektir (Çıracı vd., 2008).

Destinasyon Olarak İznik

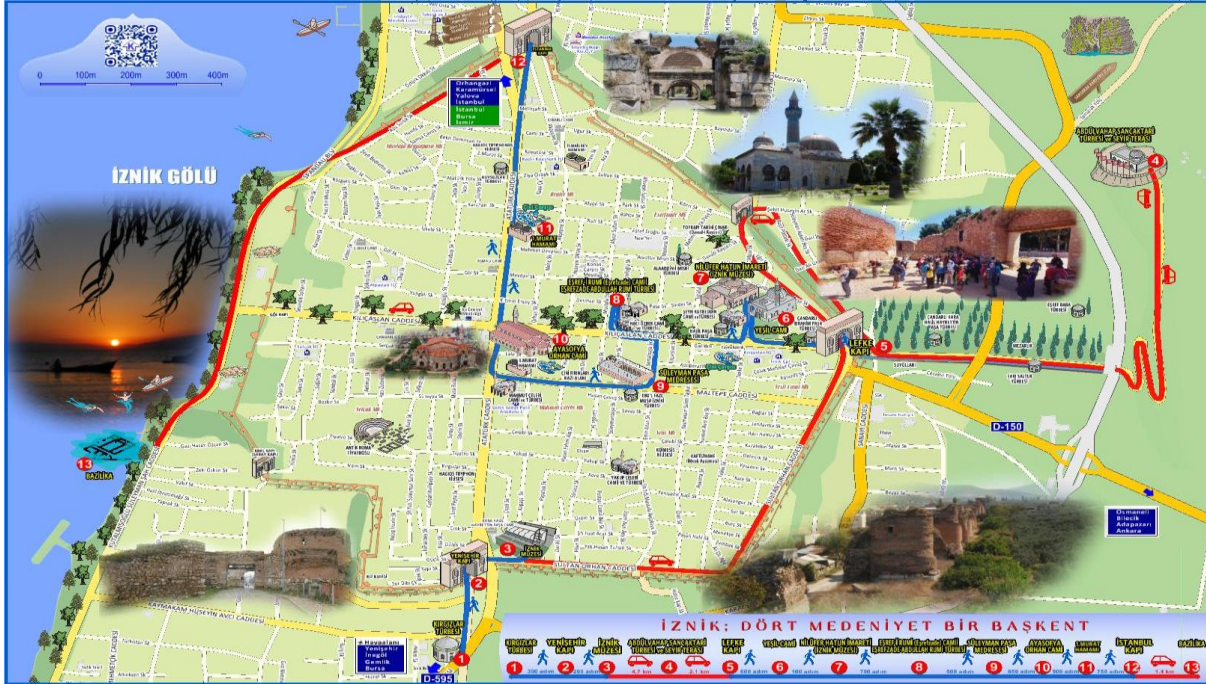
Coğrafi açıdan incelendiğinde İznik Marmara bölgesinin güney doğu tarafında bulunmaktadır. İznik, Bursa’ya 85 km uzaklıkta olan Bursa’nın şirin bir ilçesidir. Toplam nüfusu; 44.988 olan İznik’in yüz ölçümü 753 km² ve rakımı da 85 metredir. İznik’in kendi ismiyle anılan gölü bulunmaktadır. İznik’te işlek yollar çoktur özellikle yolcu ve yük taşımacılığının yoğun bir şekilde yapıldığı İstanbul-Bursa karayolu buradan geçmektedir. İznik’in iklimi geçiş tipi bir iklim olarak göze çarpmaktadır. Yazları çok sıcak olmayan kışları ise ılık geçen, yıllık ortalama sıcaklıkları ortalama 15°C olan, en çok yağışın ilkbahar ve yaz aylarında olduğu yaşanabilir bir ilçedir (İznik Belediyesi, 2024).

Şekil 1: İznik’in Haritada Gösterimi

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

İznik, antik ve tarihi dokusuyla dünya genelinde az sayıda eşi benzeri olan adeta açık hava müzesi niteliğinde bir ilçedir. Tarihin her döneminde doğal güzelliği, kendine has iklimi ve verimli toprakları sayesinde insanoğlunun ilgi odağı olmuştur. İznik'in tarih öncesi çağlardan itibaren yerleşim yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir. İznik, "Antigonia" ismiyle M.Ö. 316'da kurulmuştur. Sonrasında "Nikaia" olarak değiştirilmiştir. Sonrasında İznik'te hüküm süren Bithynia Kralı olan Zipoites, milattan önce 279 yılında Nicaia'yı almıştır. Nicaia artık Bithynia Krallığının başkenti olmuş ve ismine itafen altından paralar basılmış böylelikle tarihte "Altın Şehir" mahlası ile bilinmiştir. Daha sonraki dönemde Romalıların eline geçen şehir, Selçuklu hükümdarı Kutalmışoğlu Süleyman Şah, 1075 tarihinde bu şehri alıp sonrasında başkent yapıp ismini "İznik" olacak şekilde yeniden adlandırmıştır. Böylelikle Anadolu coğrafyasının ilk Türk başşehri İznik olmuştur. Sonrasında Bizanslılara geçen yer daha sonrasında Sultan Orhan Bey tarafından 1331 tarihinde fethedilmiştir (İznik Kaymakamlığı, 2024).

Şekil 2: İznik'teki Kültürel Miras Unsurları Haritası

Kaynak: Bursa Turizm Portalı (2024). İznik Turizm Haritası (Erişim Tarihi: 25.09.2024) <https://www.bursa.com.tr/tr/turizm-haritalari/225>

İznik, eski zamanlardan beri tarih sayfalarında yer almış, her yerinden kültürel miras unsuru fışkıran ve dört farklı medeniyete başkentlik yapmış eşsiz, otantik ve güzellik harikası bir yerleşim birimidir (Çuhadar, 2021). Bu ve buna benzer özelliklerinden ötürü İznik de kültürel miras unsurları yeterince çoktur. Bunlar; Abdülvahap Türbesi, İznik Yeşil Cami, İznik Ayasofya Cami, İznik Surları, İznik Müzesi, İznik I. Murat Hamamı, İznik Türk İslam Eserleri Müzesi, İznik Çini Fırınları, Roma Tiyatrosu, Lefke Kapı, İznik Çandarlı Türbeleri, İstanbul Kapı, İznik I. Murat Hamamı, Yenişehir Kapı, Göl Kapı, Süleyman Paşa Medresesi, İznik Roma Tiyatrosu, Hacı Özbek Cami, Kırğızlar Türbesi, Sualtı Bazilikası, Eşrefzade Türbesi, Hisardere Nekropol, Sarı Saltuk Türbesi ve Dikilitaş (BEBKA, 2024).

YÖNTEM

Yaşadığımız zaman diliminde birçok kurum ya da kuruluş stratejik planların oluşturulması aşamasında olumlu ya da olumsuz etkileri olabilecek eğilimleri araştırmak amacıyla SWOT analizi yapmaktadır. Bu yöntem aracılığıyla hem içsel hem de dışsal var olan kaynakların belirlenmesi de amaçlanmaktadır (Güngör ve Arslan, 2004). SWOT kelimesi İngilizce kelimelerin (strengths, weakness, opportunities, threats) baş harflerinin birleşmesinden oluşmaktadır. Manası ise güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleridir (İnayet ve Akbulak, 2010). SWOT analiz yöntemini kullanarak kısa veya uzun vadede karar alma mekanizmasını kurmak amacıyla bir strateji oluşturulabilmektedir (Bernroider, 2002). Turizm işletmesinin ya da herhangi bir turizm faaliyetinin var olan durumunu ve modernleştirilmesi gerekli yönlerini meydana çıkartmanın en etkin yolunun SWOT analizi yönteminden yararlanması olduğu düşünülmektedir (Akça, 2005).

Bu çalışmada İznik'te bulunan kültür turizmi potansiyelinin sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi üzerine bir bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda İznik ile ilgili yazın taramadan geçirilmiş ve var olan durumun ortaya çıkarılması amacıyla alan (saha) araştırması yapılmıştır. Yapılan bu araştırma alan (saha) araştırması ve literatür taramaları doğrultusunda şekillenmiştir. Oluşturulan bilgiler sonucunda İznik kültür turizmi potansiyelinin sürdürülebilir turizm açısından SWOT analizi yapılmaya çalışılmıştır. İznik'in çalışma konusu

olarak seçilmesindeki gaye bu destinasyonun sürdürülebilir ve kültür turizmi bağlamında eşi benzeri az olan bir yer olması ve araştırmacıların kültür turizmi ve sürdürülebilir turizm açısından pek ele alınmaması son olarak da araştırmacının destinasyon sınırları civarında yaşamını sürdürmesinden ötürü yöreyi iyi bilmesi, derinlemesine inceleme yapabilesidir.

Turizm sektöründe çalışmalarını sürdüren destinasyonların veya işletmelerin SWOT analizi çalışmaları yapması hem stratejik planlar oluşturup geleceğe yön vermek hem de sürdürülebilirliklerini sağlamak amacıyla önem arz etmektedir (Mondal, 2017; Yan ve Wang, 2021; Çuhadar, 2024). SWOT analizi ile oluşumun güçlü ve zayıf yönleri saptanarak güçlü yönlerin nasıl bir şekilde kullanılabilceği hakkında fikir edinilecek, zayıf yönleri güçlendirme çabasına girilecek, mümkün olabilen fırsatlar en iyi bir şekilde değerlendirilecek, olası tehditlere karşın önlemler oluşturma durumuna gidilebilecektir (Çuhadar, 2019). Bu araştırma, bu destinasyon nezdinde daha önce herhangi bir çalışma yapılmamasından ötürü, özellikle sürdürülebilir bir dünya yapma yolunda oldukça önem arz etmektedir.

BULGULAR

Bir turizm işletmesinin turizm ürünü ile alakalı karşılaşılabileceği fırsatların ve tehditlerin daha öncesinden saptayıp, bu turistik ürünün rakipler karşısında avantajlarını ve dezavantajlarını belirleyip stratejik pazarlama planlaması oluşturmasında ele geçirdiği doneleri kullanması olayına “SWOT Analizi” denir (Avcıkurt vd.,2003:3). İznik’in kültür turizminin sürdürülebilir turizm bağlamındaki SWOT analizi Tablo 1’de gösterilmektedir.

Alan(saha) araştırması ve literatür çalışmaları baz alınarak İznik’in kültür turizminin sürdürülebilir turizm bağlamında SWOT analizi oluşturulmuştur. Tablo 1'e bakıldığında güçlü yönlerin ne kadar çoksa zayıf yönlerinde o kadar çok olduğu görülmektedir. Bu bağlamda güçlü yönler ele alındığında eşsiz tarihi, kültürel ve tabii varlıklara sahip olması, güzel ve erişilebilir bir coğrafi konumda yer alması, inanç turizmi bağlamında kayda değer unsurlar barındırması turizm faaliyetlerinin olumlu sonuçlar doğuracağını göstermektedir. Turizme aktarılabilecek iş gücünün destinasyonda bulunması ve turizm olayına hızlı entegre olabilecek bir nüfusa sahip olması destinasyon bölgesinde kültür turizminin gelişip büyümesine yardımcı olacaktır. Destinasyonun doğal yapısının (fauna/flora) kültür turizmi için uygun olması, sakinlik arayan için uygun bir şehir olması ve kültür turizmi yapmak isteyenlerin destinasyonda deneyimleyebileceği birçok farklı unsur olması açısından potansiyel turistlerin bölgeye ilgisini arttıracak. Bu durumda da yerel halkta gelir artışı, alım gücü artışı, istihdam artışı, alt/üst yapı gelişimi, çeşitli olanaklar artması, çevre düzenlemesi vb. gibi kültür turizminin getirdiği olumlu etkiler gözlemlenecektir.

Tablo 1: İznik’in Kültür Turizminin Sürdürülebilir Turizm Açısından SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLERİ (STRENGTHS)	ZAYIF YÖNLERİ (WEAKNESS)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eşsiz tarihi, kültürel ve tabii varlıklara sahip olması (İznik Ayasofya Cami, Süleyman Paşa Medresesi, Nikaia Antik Kenti ve Dikilitaş vb.) ➤ Güzel ve erişilebilir bir coğrafi konumda yer alması ➤ İnanç turizmi bağlamında kayda değer unsurlar barındırması (İznik Ayasofya Cami vb.) ➤ Turizme aktarılabilecek iş gücünün destinasyonda bulunması ➤ Turizm olayına hızlı entegre olabilecek bir nüfusa sahip olması ➤ Destinasyon olarak bölge turizminde farkındalık yaratabilmesi ➤ Müze kartın yaygın bir şekilde kullanılabilmesi ve anlaşmalı kuruluşlara sağlanan ücretsiz giriş olanağı ➤ Özellikle kültür turizmiyle ilgilenen bireyler için özel bir destinasyon olması ➤ Tur operatörleri ve seyahat acentelerinin tur düzenlemesi ➤ İklimsel özelliklerinin turistik aktiviteler için elverişli olması 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kültürel, tarihi ve doğal varlıkların korunarak gelecekte varlığını sürdüreceği nesillere aktarılması konusunda yeterli önemin verilmemesi ➤ Ulusal ve uluslararası mecralarda tutundurma faaliyetlerinin yeterince yapılmaması ve imaj eksikliği ➤ Alt ve üst yapı faaliyetlerinin yeterince önemsenmemesi ➤ Kazı çalışmalarının süreklilik arz etmemesi ➤ Çekicilik oluşturacak diğer turistik unsurların (konaklama, yiyecek-içecek, müzik, rekreasyon ve eğlence mekanları) yetersizliği ➤ Destinasyonda turizm bilincinin yeteri kadar geliştirilmemesi ➤ Peyzaj ve çevre planlamasının yeterince yapılmaması ➤ Destinasyona yapılan ziyaretlerin kısa süreli olması ➤ Ziyaretçileri yönlendirme eksiklikleri ➤ Bütçe yetersizliklerinin olması ➤ Yerel yönetimler arasında koordinasyonun ve iş birliğinin olmayışı
FIRSATLAR (OPPORTUNIES)	TEHDİTLER (THREATS)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Destinasyonun büyük şehirlere yakın olması ➤ Gelişen ve değişen turizm anlayışı ➤ Alternatif turizm çeşitleri için fazla potansiyel olması ➤ Yörenin diğer turistik çıktılarında farkındalık yaratması ➤ Dünya genelinde kültür turizmine olan ilginin yükselmesi ➤ Ulaşım konusunda gelişmelerin yaşanması ➤ Marmara bölgesinin artan çekiciliği ➤ Dünya turizminin günden güne artması ➤ Destinasyonda yaşayan yerel halkın ziyaretçilere yönelik olumlu tavırlarının olması 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Turların dönemsel olması ve belirli aylarda yoğunlaşması ➤ Kültürel ve tarihi yapıların bilinçsiz olarak tahrip edilmesi ➤ Gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarının orijinalliği yansıtmayıp ➤ Destinasyona uymayan kültürel unsurları mahveden yeni yapıların yapılması ➤ Hizmet olgusunun değil de ticaret anlayışının ön plana çıkması ➤ Çarpık kentleşmenin ve kirliliğin olması ➤ Ziyaretçilerin çevre ve kültürel varlıklara yaptıkları tahribat ➤ Belli dönemlerde taşıma kapasitesinin aşılmasına istinaden destinasyonun kalabalık oluşu

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bölgesel geri kalmışlığı aşmada araç olması ➤ Bölgenin imajında olumlu doğrultuda etki göstermesi ➤ Destinasyonun zengin fauna ve floraya sahip olması 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stratejik planlamaların eksik veya düzenli yapılamaması ➤ Turizm bağlamında gerekli denetimlerin yapılmaması ➤ Yerel halkta turizm hakkında gerekli bilgi ve algının yeterince gelişmemesi ➤ Turistleri turizm ürünleri ve destinasyon hakkında yanlış bilgilendirme
--	---

İznik'in kültür turizminin sürdürülebilir turizm bağlamında SWOT analizi sonucunda zayıf yönlerine bakıldığında; ilk başta bir an önce halledilmesi gereken kültürel, tarihi ve doğal varlıkların korunarak gelecekte varlığını sürdüreceği nesillere aktarılması konusunda yeterli önemin verilmemesi, destinasyonda turizm bilincinin yeteri kadar geliştirilmemesi durumudur. Buna ek olarak kültür turizmi yapılacak destinasyon bölgesinin tutundurma faaliyetlerinin artırılması bölgeye hem yatırım hem de insan kaynağı aktarımı için büyük fırsattır. Böylelikle yerel yönetimler ya da özel işletmeler bu destinasyonda turizm gelişmesinde de istekli olduklarının göstermiş olurlar. Ayrıca altyapı olanaklarının gelişmesi destinasyonun daha fazla tercih edilmesine yol açacağından dolayı önem arz eden bir başka konudur. Özellikle turizm eğitimi almış özel sektör deneyimi olan turizmcilerin bu konu üzerinde çalışmalarında bulunması destinasyonun kuruluş aşamasından doyum noktasına kadar gelişmesinde aktif rol alması önem arz etmektedir. Benzer bulgular Eser vd., (2010)'ye göre

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde insanların sosyal anlamda değişmesi kültür turizmi faaliyetlerinin gelişip ilerlemesinde önemli bir faktör olmuştur. Modern yaşamın insanlara yalnızca günlük ihtiyaçlarını karşılamada olanak sunduğu geçmişle alakalı deneyim kazandıramadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple bireyler geçmiş yaşamışlıklara, yani kültüre ilgi duymaktadırlar. Bu kültür turizminin talep yönüyle alakalı bir gelişmedir. Arz yönünde gelişmeler ise iletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesiyle meydana gelmiştir. Bu gelişmelerle adeta dünya küçük bir köy haline gelmiştir (Emekli, 2006: 55-56). İnsanlar farklı olanı deneyimleme, eskiye yönelme, yeni yerleri keşfetme eğilimine girmişlerdir. Bu durum da kültür turizmini ön plana çıkarmıştır.

Türkiye barındırdığı kültürel miras unsurları açısından, kültür turizmi bağlamında büyük bir potansiyele sahiptir. Kültürel miras unsurları Türk toplumuna özgü olan yöresel kültürel unsurların korunması kapsamında önemli bir rol üstlenmiştir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007). Söz konusu bu kültürel unsurların korunması ve gelecek nesle aktarılması için iyi ve sürdürülebilir planlar oluşturmak gerekmektedir. Kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlamak, kapsamlı kültürel ve sosyal sürdürülebilirliğinin yanı sıra fiziksel bakımının yerine getirilmesiyle de bağlantılıdır. Sürdürülebilirlik burada, doğal ve tarihi mirasların yanı sıra onları oluşturan sosyal ve kültürel süreçleri de hesaba katarak mirasın gelecek nesillere hassas bir şekilde aktarılmasını ifade eder (Geçikli vd., 2024). Bu bağlamda destinasyonların potansiyel unsurlarını meydana çıkarmak, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve bu doğrultuda uygun gelişim ve koruma politikaları oluşturmak kayda değer öneme sahiptir.

Bu çalışmada; İznik'in kültür turizminin sürdürülebilir turizm bağlamında SWOT analiziyle irdelenmiştir. Yapılan bu değerlendirmede İznik'in kültür turizmi kapsamında çok güçlü yönleri olduğu kadar, zayıf yönleri de olduğu bununla beraber çeşitli fırsatlar içerdiği ayrıca önlem alınmadığı takdirde ciddi koruma-kullanım sorunlarının da oluşabileceği düşünülmektedir. Bu söyleneler ışığında destinasyonun sürdürülebilir kullanımı temelinde kültür turizmi açısından SWOT analizi ile tespit edilen sorunlarına yönelik çok yönlü çözüm önerileri sunulmuştur. Bunlar:

- ✓ İznik'te gün yüzüne çıkarılan arkeolojik değerlerde dahil olmak üzere kültürel unsurların detaylıca bir envanterinin oluşturulması önerilebilir.
- ✓ Anıt, abide, sit alanları ve doğal yaşam ilk başta olması kaydıyla turizm olgusunun yıpratıcı olumsuzluklara karşın çabuk tahrip olabilen tüm kültürel miras unsurlarının korunabilmesi maksadıyla taşıma kapasitesi kavramı dikkatlice ele alınmalıdır.
- ✓ Turistik işletmelerde kaliteli hizmet üretilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ İznik'te yiyecek-içecek, konaklama ve eğlence işletmeleri gibi işletmelerin çoğaltılması müşteri memnuniyeti açısından iyi olabilir.
- ✓ Nitelikli turizm personeli yetiştirilip, iş olanakları yaratılmalıdır. Üniversitede gerekli turizm bölümleri açılmalı özellikle sektör tecrübesi olan turizmciler hocalar öğrencileri yetiştirmelidir.
- ✓ Kültür turizmi bağlamında kültür rotaları oluşturulmalıdır. Bunu yaparken yakın destinasyonları da bu rotaya dahil edilebilir.
- ✓ Çeşitli kurum ve kuruluşlardan destekleme alınmalıdır. BEBKA gibi yerlerden fonlar sağlanmalıdır.

- ✓ Tüm paydaşlar arasında iş birliği sağlanmalı ve destinasyonun sürdürülebilirliği için koordinasyon içinde hareket edilmelidir.
- ✓ Gerek ulusal gerekse uluslararası platformlarda tutundurma faaliyetleri yapılmalıdır.

Bunlara ek olarak destinasyon ve ele alınan konu üzerinde bu çalışmadan sonraki çalışmalarda araştırmacılara naçizane nicel çalışma ya da karma yöntem önerilebilir. Nicel çalışma yöntemlerinden anket tekniği kullanılarak daha geniş kitleye ulaşıp daha farklı sonuçlar çıkabilir.

KAYNAKÇA

- Açııcı, F. K., Ertaş, Ş. ve Sönmez, E. (2017). Sürdürülebilir turizm: kültür turizmi ve kültürel miras. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 52-66.
- Akça, H. (2005). Burdur ilinin kırsal turizm potansiyeli ve değerlendirilmesi, 1. Burdur Sempozyumu Bildiriler Cilt I, 16- 19 Kasım, Burdur, 515-517.
- Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir kalkınma: uygulamalı antropolojinin eylem alanı. *Antropoloji* (24), 133-164.
- Akkuş, O. ve Güneş, G. (2016). Mersin-Aydıncık ilçesi ve çevresinin kültür turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:16, Yıl:16, Sayı: 2, 16: 73-98.
- Avcıkurt, C. (2015). *Turizm sosyolojisi: genel ve yapısal yaklaşım* (2. Bs). Detay Yayıncılık, Ankara
- Avcıkurt, C., Köroğlu A. ve Doğdubay, M. (2003), *Alternatif turizmin planlanmasında swot analizinin uygulanması*, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3-4 Mayıs 2003, Çankırı.
- Bandoğlu, Z., (2015), Türkiye'de kültür turizmi potansiyeli üzerine bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 155-168
- BEBKA (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı) (2024). https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/znic_ilce_raporu.pdf (Erişim Tarihi: 18.09.2024).
- Bernroider E. (2002), Factors in SWOT analysis applied to micro, small-to medium, and large software enterprises: An Austrian Study, *European Management Journal*, 20 (5), 562-573.
- Brundtland, (1987). *Development And International Economic Co-Operation: Environment Report Of The World Commission On Environment And Development*, Erişim 17.09.2024. http://www.channelingreality.com/Documents/Brundtland_Searchable.pdf
- Bursa Turizm Portalı (2024). İznik turizm haritası <https://www.bursa.com.tr/tr/turizm-haritalari/225> (Erişim Tarihi: 25.09.2024)
- Çeçen, A., (1984). *Kültür ve politika*, Hil Yayınları, İstanbul.
- Çeken, H., Dalgın, T. ve Karadağ, L., (2009). Küreselleşme ve uluslararası turizm, 10. Ulusal Turizm Kongresi. 21-24 Ekim. Mersin: 1209-1218.
- Çıracı, H., Turgut, S. ve Kerimoğlu E. (2008). Sürdürülebilir turizm gelişimi için bir yönetim önerisi: Frig vadisi örneği. *İTÜ Dergisi/a*, 7 (2), 89-102.
- Çiçek, D., (2013). *Kültür Turizmi*, A. S. Bahçe (Ed.), *Alternatif Turizm*, içinde (100-128), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çuhadar, Y. (2019). SWOT analizi ile Osmaneli İlçesi'nin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(4), 1-10.
- Çuhadar, Y. (2021). İznik'i ziyaret eden turistlerin kültürel deneyimleri üzerine bir araştırma. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*. 3(5), 38-53.
- Çuhadar, Y. (2024). Bilecik Pelitözü Göletinin glamping turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Premium E-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 8(47), 1252–1259.
- Çulha, O. (2008). Kültür turizmi kapsamında destekleyici turistik ürün olarak deve güreşi festivalleri üzerine bir alan çalışması, *Journal of Yasar University*, 12(3):1827-1852
- Dünya Turizm Örgütü (1998). *Guide for local authorities on developing sustainable tourism*, Madrid: World Tourism Organization.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm, *Ege Coğrafya Dergisi* 15, 51-59.

- Eser, S., Dalgin, T. ve Çeken, H. (2010). Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 27-34.
- Geçikli, R. M., Turan, O., Lachytová, L., Dağlı, E., Kasalak, M. A., Uğur, S. B., Guven, Y.(2024). Cultural Heritage Tourism and Sustainability: A Bibliometric Analysis. *Sustainability (Switzerland)*, vol.16, no.15.
- Güngör, S. ve Arslan, M. (2004). Turizm ve rekreasyon stratejileri için swot analizi, görsel kalite değerlendirmesi, turizm tesislerinin beğenilirliği ve turizm tesisleri durum analizi uygulaması: Beyşehir ilçesi örneği. *S.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi* 18 (33); 68-72.
- İznic Belediyesi, (2024). İlçemiz, <https://iznic.bel.tr/index.html> (Erişim Tarihi: 17.09.2024).
- Khuntia, N. ve Mishra, J.M. (2014). Economic and environmental aspects of sustainable tourism development- a conceptual study. *Atna Journal of Tourism Studies*, 9 (1): 15-28.
- Kızıllırmak, İ. ve Kurtuldu, H. (2005). Kültürel turizmin önemi ve tüketici tercihlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 100-120.
- Kodaş D. ve Sü Eröz, S. (2012). Kırsal turizm ile kültürel turizmin bütünleşmesi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), 169-174.
- Kozak, M. ve Kızıllırmak, İ. (2006). Turistik ürün çeşitlendirmesi: kültür ve turizm müdürleri görüşlerine dayalı bölgesel yaklaşımlar, *Mustafa Kemal Üni., Sos. Bil. Ent., Dergisi, Cilt; 3, Sayı; 5*.
- Meydan Uygur, S. ve Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 30-49.
- Mondal, M. S. H. (2017). SWOT analysis and strategies to develop sustainable tourism in Bangladesh. *UTMS Journal of Economics*, 8(2), 159-167.
- Odacı, G. ve Oktay, K. (2023) Yerli turistlerin kültürel deneyimleri ve kültürel katılımlarının kültürel bağlılıklar üzerine etkileri: Kastamonu örneği, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(2), 665-680.
- Ongun, U., Kervankıran, İ. ve Çuhadar, M. (2021). Kültür ve Kırsal Turizm Destinasyonlarına Yönelik Çevrimiçi Yorumlarının İncelenmesi: Şirince Köyü Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1): 219-235.
- Öter, Z. ve Özdoğan, O. N. (2005). Kültür amaçlı seyahat eden turistlerde destinasyon imajı: Selçuk-Efes örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 127-138.
- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ., (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (2), 183-195
- Pittel, K. (2002). *Sustainability and Endogenous Growth*, Cheltenham, UK and Northampton, MA, US: Edward Elgar.
- Sandıkçıoğlu, T. (2016). Türk Mutfağının Tarihsel Gelişimi. A. D. Arıkan (ed) içinde, *Türk Mutfak Kültürü* (s. 2-21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Sevimli, Y. ve Sönmezdağ, A. S. (2017). Özel gün tatlıları: kültür turizmi açısından önemi. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD)*, 1(2): 18-28.
- T.C. İznic Kaymakamlığı, (2024). İznic'in Tarihçesi, <http://www.iznic.gov.tr/iznicin-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 18.09.2024).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2024). Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Sit Alanları, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44797/tasinmaz-kultur-varliklari-ve-sit-alanlari.html> (Erişim Tarihi: 17.09.2021).
- Yan, Z. ve Wang, X. (2021). Research on the tourism development and countermeasures of nishan town— based on SWOT analysis. *Journal of Service Science and Management*, 14(4), 429-443. DOI: 10.4236/jssm.2021.144027.